

Instytut Pamięci Narodowej

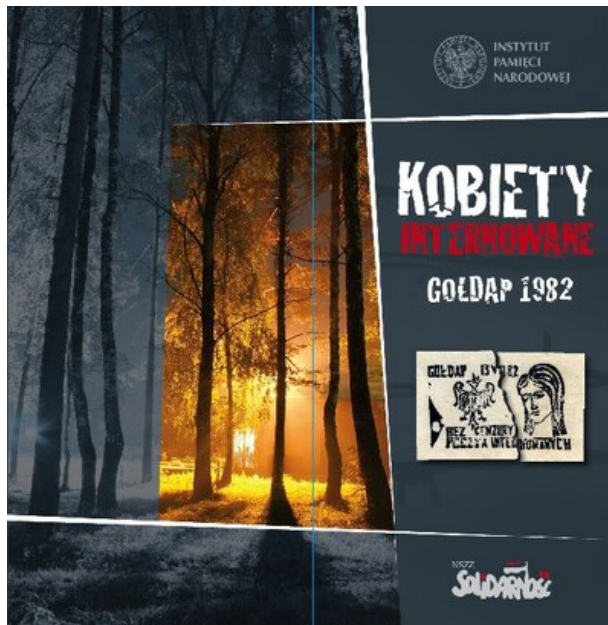
<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/wystawy/13780,Kobiety-internowane-Goldap-1982.html>
20.04.2024, 17:05

„Kobiety internowane. Gołdap 1982”

W dniu 10 grudnia 2008 r., w ramach ogólnopolskich obchodów kolejnej, 27. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Polsce, Instytut Pamięci Narodowej otworzył w Białymstoku monograficzną wystawę „Kobiety internowane. Gołdap 1982”, poświęconą około 400 kobietom internowanym w Ośrodku Odosobnienia w Gołdapi podczas stanu wojennego. Prowadzoną przez dyrektora Oddziału IPN w Białymstoku dr. hab. Cezarego Kukłę uroczystość rozpoczęło wystąpienie prezesa IPN Janusza Kurtyki oraz przewodniczącego KK NSZZ „Solidarność” Janusza Śniadka. W imieniu kobiet internowanych zabrała głos Sławomira Masłowska-Jabłońska. Wystawie towarzyszyła projekcja filmu „Opowieści gołdapskiego lasu” w reżyserii Tomasza Orlicza, po której nastąpiło uroczyste otwarcie wystawy. W spotkaniu uczestniczyło ponad 200 osób w tym około 50 kobiet internowanych.

Patronat honorowy nad uroczystością objął Przewodniczący Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” Janusz Śniadek oraz Prezes Instytutu Pamięci Narodowej Janusz Kurtyka. Patronat medialny: Telewizja Polska S.A., „Rzeczpospolita”, OTVP Białystok, Polskie Radio Białystok, „Gazeta Współczesna”.

Uroczystość miała miejsce w siedzibie Oddziału IPN w Białymstoku przy ul. Warsztatowej 1A.

Ośrodek Odosobnienia dla kobiet w Gołdapi istniał w okresie 9 stycznia – 24 lipca 1982 r. Internowano w nim w tym okresie co najmniej 392 kobiety, najwięcej, bo aż 116 z terenu Dolnego Śląska. Pierwszy transport internowanych dotarł na miejsce już na trzy dni przed formalnym powołaniem ośrodka, nazywanego powszechnie „złotą klatką”, ponieważ – ze względów propagandowych – ulokowano go w luksusowym jak na owe czasy Ośrodku Wczasowym Zarządu Głównego Związku Zawodowego Pracowników Prasy, Książki, Radia i Telewizji. Osadzone tam kobiety były z tego powodu obiektem stałej nagonki mediów – ukazywano je umęczonemu biedą, złamanemu przemocą społeczeństwu jako wyrzutki, symbol rozpasanej opozycji. Kamery telewizyjne rejestrowały warunki, w jakich były przetrzymywane, filmowano także bagaże zwalnianych z ośrodka, aby pokazać, jak się „wzbogaciły” na zagranicznej pomocy. „Tu żyją w luksusie i chodzą przynajmniej we własnym przekonaniu w aureoli bohaterów narodowych. Mówi o nich Wolna Europa, BBC i wiele innych zagranicznych radiostacji. Po opuszczeniu Ośrodka musiałyby utonąć w anonimowym tłumie, powrócić do uciążliwej pracy (...) i poddać się tym samym kłopotom codziennym, jakim my, nieprześladowani podlegamy w swym zwyczajnym życiu” – pisał reżimowy literat i dziennikarz białostockiej „Gazety Współczesnej” Dionizy Sidorski. Ta symboliczna „złota klatka” miała w ich wypadku również swój realny, jakże dojmujący wymiar: miesiącami nie mogli opuścić pilnowanego przez wojsko, Służbę Więzienną i funkcjonariuszy SB budynku ośrodka, nawet dotknąć stopami miękkiej ziemi. Były tam pozbawione kontaktu z rodzinami, inwigilowane, namawiane do podjęcia tajnej współpracy. Mimo to w

ośrodka istniało intensywne nieformalne życie – dzięki przemyconym radioodbiornikom słuchano zachodnich rozgłośni, produkowano własne ulotki, stemple, wydawano prasę, prowadzono kursy samokształceniowe. Uwięzione próbowały nawet stworzyć Wewnętrznośląski Uniwersytet Opozycyjny, zamiar ten jednak udaremniła SB. Mimo sprzeciwu kierownictwa ośrodka, obchodzono też rocznice świąt patriotycznych, a nawet prowadzono protesty, w tym głodowe.

Władze komunistyczne nie pozwoliły byłym internowanym powrócić do normalnego życia. Studentki nie mogły kończyć studiów, pracującym utrudniano wykonywanie zawodu, część zmuszono do emigracji. Podczas internowania, jak też później, niektórym rozpadły się rodziny, odwracali się od nich znajomi i przyjaciele. Jednak większość przetrwała w swym oporze wobec systemu i władzy komunistycznej, na co ogromny wpływ miała „edukacja”, jaką przeszły w Gołdapi.

Wystawa przedstawia właśnie zaangażowanie kobiet w działalność związkową i opozycyjną, wprowadzenie stanu wojennego, Ośrodek Odosobnienia w Gołdapi, życie codzienne osób w nim zamkniętych oraz ich opór i pomoc udzielaną internowanym podczas ich pobytu w Ośrodku. Powstała na podstawie materiałów archiwalnych przechowywanych w archiwach IPN oraz prywatnych pamiątek: listów, wspomnień, piosenek, fotografii pochodzących ze zbiorów internowanych.

W dniu 12 grudnia 2009 r. odbył się uroczysty pokaz w/w ekspozycji na Zamku Królewskim. W uroczystości udział wzięła

m.in. Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania Elżbieta Radziszewska, Następnie odbyło się uroczyste spotkanie kobiet, które przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości po roku 1989, koncert piosenek ze śpiewnika internowanych. Organizatorem spotkania internowanych był Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania.

Wernisażowi towarzyszyła promocja drugiego wydania albumu „Kobiety internowane. Gołdap 1982”, uzupełnionego o ponad 60 fotografii kobiet internowanych i drugą część filmu „Opowieści gołdapskiego lasu”, oraz promocja śpiewnika internowanych „Orła wrona nie pokona, czyli co pomogło nam przetrwać. Śpiewnik internowanych”, wybór i oprac. E. Sułkowska-Bierezin i E. Rogalewska, Białystok 2009.

- [Wersja elektroniczna katalogu wystawy](#)

